

Dailrakstneezibas Tautas Biblioteka

Nr. 4.

Andreews Needra

„Dīshwais mironis”

Rīga — Leepajā, 1924.
Romanditsabeedribas „Astra” išdewums.

B

810.09

Dailkrāftneezibas Tautas Bibliotēka

Nº 4

Andreews Needra

„Dīshwais mironis”

(Afbilde Vittoram Eglistim)

Rigā — Leepajā 1924. g.
Romandītsabeedribas „Astra” išdevums.

sf- 7514 K (U)

L. V. B.
In. 9177163.

(28)

Cēpeests Leepajas "Burtneeks"
speestuwē, Bezais tīrgus 12.

Gewadam.

„Ik putnisch wezo ligdu posch,
Kleeds gaisā dsehrwju bars . . .
Til' man to weetu neredset,
Kur bij man pawasars.
„Dehls, wezo zela somu seen,
Un tebwa speeki nem!
Ej, aīnes simtu labdeenu
Us muhsu dsimto sem?!”
„Ej, aīnes simtu labdeenu
Tu Ventas wanageem!
Pahr Leelupi, pahr Daugawu
Sirds lihdsi laidās teem . . .”

Andreewa Needra.

(„Dseesma par suduscho dsimteni”, 1923. g.)

Ihā pirms Andreewa Needras brihwprahrigās atgriešanās Latvijā, „Leepajas Alwīse” sahla eespeest sawās slejās A. Needras atbildi Wiltoram Eglitim, kursch, kā finams, ismantodams dīshwo un neatslahbstoscho interesī par „Gaujā kājito daschu skaitin seedu” autoru, bij nefen islaidis apzerejumu, jeb tareisati faktot — pamfletu, par „Andreewu Needru sawā dīshwē un darbos”. A. Needras manuskripta eespeeschānu esfahkot, L. A. redakcija eeweetoja schādu pasinojumu saweem lašitajeem:

„Rā finams, Wiltors Eglits sawā laikā isdewa broschuru „Aindr. Needra dīshwē un darbos”, kurā god. autors nemas kritisēt Needru kā zilwelku un wehlak kā rakstneelu, mēklejot un išzelot galw. kahrtam Needras negatiwās pušes.

Lai sabeedriba sawos spredumos un slehdseenos issfar-gatos no weenpusības, tad muhsu laikrakstā feletona weetā atwehlam isteiktees ari pretejai vusei, pašībstamajam rakstneekam un dzejneekam Andreewam Needram”.

Neparedsetu apstahku dehl „Leepajas Alwīse” apstahjās pagaidam isnahkt, pehz tam, kad tikai diwos numuros bij pa-

rahdijusēs masa dala no A. Needras atbildes Wiktoram Eglitim, pebz kam schis literatur-wehsturisla finā ahrkahrtigi interesantais darbs tika eesneegts muhsu apgahdeenam isdoschanai atsevischķā broschurā. Pa to starpu pats autors eera-dās Rīgā un, protams, turotees pee prinzipa, kā lai waretu spreest par kahdu leetu, tad wajag usklauft ari — o tr o puñ — audiatur et altera pars — mehs ari peezehmām pee-dahwajumu, jo wairak tapebz, kā bijām, mihtsti faktot — p a h r - s t e i g t i no tās weeglprahbibas ar kahdu Wiktors Eglits isgabsch sawu famasgu wirumu par weenu no ewehrojamaleem latwju rakstneekem un dzejneekem, kahds bes schaubam ir un us wiseem laikeem, kamehr skanēs latwju mehle, paliks — Andreews Needra — pilnigi neatkarigi no wina, kā politika, darbibas.

Muhsu kritiskā literatura slimo ar weenu loti sliktu ihpaschibu, t. i. wina ir partejiskā un kas ir weens un tas pats — wina naw apolitiska. Muhsu kritiki, waj nu pasemigi lokās fastingscho marlkissko dogmu preelschā, jeb ari, nowehrte wiſu no weedokla „ko kritisējamais sawā reisē par m a n i teiks? . . .“ Un tā mehs waram muhsu presē un deenas laikrakstos nowehrot, kā rubrikā „Grahmatu galds“, devinās no desmit reisem, teek peewestas tikai eesuhtito jaunisnahkuscho grahmatu jeb broschuru tituli, bet par saturu un darbu wehribiу neteek minets ne vuschtehsts wahrds. Alfaukšmes finama lehgera resp. partijas schurnalā teek dotas un, protams, spihdoschas, tikai par „sawejeem“, redalzijām leelakā waj masakā mehrā tuvu stahwoscheem rakstneekem, us „sawstarpejas zildinashanas pamata“. Pretejee pitmajai klikei preses organi woj nu pilnigi ignorē wikeem aiz schahdeem waj tahdeem eemesleem nesimpatisko rakstneeku darbus, jeb tos pamatigi „apstrahdā“ kā spalvas ween put, notaifot weenu waj otru rakstneeku par nemahluli un pilnigu nulli literaturā, kaut pee tam dascham labam no scheem „kritikeem“, kā faktot jaſala, wehl flapjsch — aiz garajām ausim Pee schis behdigas parahdibas jaunakā latwju literaturā mehs wehl zeram atgrees-tees zitā laikā un weetā, bet schoreis gribam atsīhmet te ari kahdu p o s i t i w u parahdibu muhsu kritiskā literaturā, jo wairak tapebz, kā schi positivā parahdiba — schurnals „Latwju Grahmata“ ir wehl pahrak mas pasīhstams pat tajos muhsu fabeedribas slahnos, kuri no laika gala ir aifseen peegreesuſchi wehribu latwju literaturas attīhstibas gaitai.

„Latvju Grammatu“, kritikas, bibliografijas un grahmatneezibas mehnēschrāstu nu jau trescho gadu isdod L. Grahmatu Tīrgotaju un Izdevēju Beedriba Rigā, sem R. Egles saprahtigas wadibas. Schurnals nemas naw domats, tā aroda schurnals spezieli tilai augščminetās beedribas beedreem, bet gan weltits wiſeem literaturas un dailkrāftneezibas draugeem. Wina galwenā labā ihpaschiba ir azis krihtoſchais bespartejiskums, ar kuru tas zenschās apgaismot labās un graifit wiſadas launas parahdiļas muhſu literaturā. Edſi- linajotees schurnala saturā ir weegli nahtē pee pareisa spreeduma, ka te mums naw darischana ar kahdas kliķes, bet ne a t k a r i g u literariski-kritisku organu. Taifni ſchi schurnala pehdejā burtnizā (Nr. 2. — 1924. g. marts/aprilis) eeweetotee diivi raksti par Viktoru Egliti, weens no J. Almens un otrs no Lihgotau Žekaba, pastiprinaja nepeezeeschamibu isdot muhſu jaunajā „Dailkrāftneezibas Tautas Bibliotekā“ Andreewa Needras atbildi W. Eglitim, jo tur faziti pareiži wahrdi ihſtā laikā un weetā. J. Almens ūwā apskatā par W. Eglischa literariskās darbibas pirmajeem 25 gadeem dod wairakās weetās neween gandrībs isnihzinoschu spreedumu par W. Egliti p. peem. kā dramaturgu („wina dramatisķa darbiba un lihdsschmejās lugas ir tilkai vahpratums“) jeb „par W. E. kā par dramatiki ſche labak nerunaſim“) un ari kā par muhſu literaturas dekadentiskā wirſeena wadoni („stiprakas personibas pazelās ſche winam pabri un nostahjas preefchā, tabdi bija peem. Haralds Eldgāsts, Virsa, Dambergs“), bet A. ari aīsrāha webl us wina nepelnīti aſo usstahſchanos pret Rudolfu Blaumani, Pluhdoni, Andreewu Needru, it pareiži vahrmesdams E. — kā pamphletistam — wajadſīgo „aſā ſarkaſma un mahklineeziskas ſmalkjuhtibas mehra“ truhkumu un beidsot, peenaglo E. kreewiſko stilu un ruſijsmu vahrpilnibu wina latwiſkajos rakſtos.

To, ko J. Almens atteezibā us W. Egliti kā literaturas kritiki un pamphletistu ūka tilkai daſchos wiſpahrejos wilzeenos, — to ſpilgti pastihipo tajā paschā „L. Gr.“ numurā zitā weetā Lihgotau Žekabs, runajot jau teeschi par W. Eglischa „ſazereto“ broſchuru „Andreews Needra ūwā dſihwē un darbos“ („Lapſenes“ isdevums, Rigā, 1923. g. 94. l. p. in 8°). Šchi atſaukme ir tilk interesanta, ka mehs gribam darit wina preejamu ari plafchalām aprindam nekā „L. Gr.“ laſitaju ſaimē, paſneegdami to ſche in extenso, un daram to jau wairak talab, ka ſchajos laikos wajag buht ūnamā mehrā pilſo-

n i s k a i d r o f m e i n o s t a h t e e s a t t e e z i b ā p r e t A. N e e d r u b e s p a r t e j i s k ā w e e d o l k ī u n n e h r e h k t l i h d s : — „l i n t s c h o j a t w i n u ! ” L i h g o t k u I e k a b s r a k s t a :

N e e d r a m u h s w a r i n t e r e s e t k ā r a k s t n e e k s u n k ā p o l i t i k i s . N o N e e d r a s k ā r a k s t n e e k a m u m s i r e e w e h r o j a m s m a n t o j u m s . P a r N e e d r u k ā p o l i t i k i n o d o t o b j e k t i w u w e h s t u r i s k u s p r e e d u m u p a s c h l a i k b u h s n e e s p e h j a m i . G a l v e n ā k a h r t ā s i n a m t i k a i w i n a w a i n a s , w i n a n o d e w i g o i s t u r e s c h a n o s p r e t L a t w i j a s w a l s t i . T o , k a s N e e d r a m k ā p o l i t i k i m w a r e t u p a r l a b u n a h k t , n e s i n a m , w a j s i n a m n e p i l n i g i . S t a r p z i t u , z i k l e e l s N e e d r a s n o p e l n s p e e R i g a s a t s w a b i n a s c h a n a s n o l e e l i n e e k e e m . T r e s c h k a h r t N e e d r a s p e e d a l i s c h a n o s f a s w e h r e s t i b ā p r e t L a t w i j u 16. a p r i l i 1919. n e w a r a p g a i s m o t , j o n a w w e h l s i n a m s u n d r o s c h i w e e n t a g a d e j ā m p a a u d s e m n e b u h s i s s i n a m s t a s s t a h - w o l l i s , k a h d u e e n e h m a s c h i n ī j a u t a j u m ā a t t e e z i g u l e e l w a l s t u d i p l o m a t i j a . L e e l w a l s t u p e e d s i b w o j u s c h i d i p l o m a t i n a w t i k w e e n - t e e s i g i s c h a h d o s j a u t a j u m o s , k ā d a s c h k a h r t m u h s u j a u n e e p o l i t i k i t o d o m ā .

„W i k t o r s E g l i t s s a w ā b r o s c h u r ā s p r e e d i s t e e s u p a r N e e d r u n e w e e n k ā p a r r a k s t n e e k u , b e t a r i k ā p a r p o l i t i k i u n z i l w e k u . K a d p a s c h a a p s u h d s a m ā n a w k l a h t , t a t s c h u t i k w e e g l i e e s p e h j a m s t o n o t e e s a t . S e m s i r d i g ā s a p r i n d ā s t a k a t r u d e e n u t e e k a t r a k s t n e e k i u n z i t i , k a s d s i h w ē e e n e h m u s c h i s t a h w o l l i . I a W i k t o r s E g l i t s n e m a s s p r e e s t , w a j N e e d r a p r e z e j e e s a i s p e e t e e k o s c h i s t i p r a s m i h l e s t i b a s , w a j a i s a p r e b k i n a , s p r e e s t t o n o k a u s c h u w a l o d a m , t a d s a d s i h w ē t a h d u r i h z i b u s a u z p a r t e n k a m . (S k a t . 13. l. p.) . T i k p a t a p l a m i E g l i t s s p r e e s c h p a r p o l i t i k u , d a u d s w e e t ā s p e e r a h d i d a m s p i l n i g u f a k t u n e s i n a s c h a n u , p e e m e h r a m p a r L a t w i j a s a t s i b s c h a n u n o A n g l i j a s p u s e s t u h l i t p e h z 18. n o w e m b r a 1918. S c h i n ī l e e t ā b i j r i h k o j u s e e s k a b d a z i t a o r g a n i s a z i j a , n e E g l i s c h a m i n e t ā „n a z i o n a l ā a p w e e n i b a ” (25. l. p.) , u n L a t w i j u a t s i n a j a u p i r m s 18. n o w e m b r a 1918. T ā p a t p a h r s t e i d s i g i n o d o t s p r e e d u m u p a r N e e d r u k ā s p e k u l a n t u u n e e r a h w e j u 23. l. p. , p a m a t o j o t e e s t i k a i u s t o , k o „d s i r d ” . N e e d r a s d s i h w i , N e e d r a s b i o g r a f i j u E g l i t s m a h k s l i g i s a a u d i s n o d a t e e m , a r k a h d e e m m e e t p i l s o n u d a m a s i s n i b z i n a w e e n a o t r u . N e m a s n e a i s s t a h w o t N e e d r a s , j a s a k a — t a s i r i s g l i h t o t a z i l w e k a n e z e e n i g s d a r b s u n r a k s t n e e k a b i o g r a f i j ā n e p e e l a i s c h a m a l e e t a .

„Broščuras wehrtibu fastahda literariskas finas par Needru, kahdas sakrahjis Eglits. Literaturwehsturneeks un katrs, kas interesejas par literaturu, tur atradis dauds faktu (?). M.) Eglits ir weikls pamphletists un tahds wiash paleek ari scheitan. Wiaa noluhks lašitajam redsams: katrā finā pa-
su dinat Needru! Pahraemts no schis wehleschanas — Eglits Needru kā dzejneku peelihdsina — Lapas Martinam: „Needra ir tikai weenkahrschs rauduligi-sentimentalu siagu tai-
tajis!“ (41. l. p.). Waj literariskā pahrsteidsibā war eet tah-
lak? Rauduligu siagu taisitaju minns ir simteem, bet —
Needra — tikai weens! Ja Wiktors Eglits pareisi
spehtu wehrtet pats sawus faktus, kā wiash raksturo laikmeta
luhsumu dewindestitos un dewinjumtos gados (15. l. p.), tad
tam buhtu janahk pee pareisa spreeduma, ka Needra ir tihpisks
jaunromantikas lirkis, ar tik spilgtu dzejas istieksmi, kahdu
otru schini wirseenā mubju literatūra gruhti usrahdit. Needras
weenkahrschiba wiaa lirkas wehrtibu tikai pawairo. Apdomi-
gaki ir Eglischa spreedumi par Needru kā stahstu rakstneku,
un wiaa „Lihdumu duhmu“ istirsajums ir wehrtigas lappuses.

„Ar sawu p a w i r s ch i b u Eglits aisskar ari miruschus.
Grahmatisdewejs Osols Zehsis esot tamdehl noschauts no joda
ekspedizijas 1905. gadā, kā kuhdijis Needras drukatawas burt-
litschus us streiku un isputinajis Needru kā konkurentu. U f
kahda pamata Eglits to spreesch?

„Kā pamphlets, Eglischa grahmata ir loti haistoscha, par
Needru kā politiki un mahkslineku tā gan neteiks pehdejo
wahrdi, bet preeskch pafcha Eglischa ta paliks
kā raksturigs dokuments lihdsās wina diametrali
pretejai monografijai par Fr. Weinbergu“. (Retinajumi
wifur mani. J. M.).

Augschejas stingri leetischkas kritikas autoru gan
neweenam, laikam, pat ari „Sozialdemokratam“ nē, ne-
isdoees nolleegt par „needristu“, tāpat kā schurnal „L. Grah-
mata“ par „needristu organu“, bet ir pateescham sawadi, ka
par Andreeva Needra's: „Tautas nodeweja atmīau“ isnah-
luscheem un — neslatotees us samehrā augsto zenu — 130 rbl.
par febjumu, — gandrihs jau ispahrdoteem diweem febjumeem
(zit dsīrd, tad drihsumā isnahlschot treschais, un beidسامais
fehjums, kurā buhschot apslatits Bermonpta laika posms) —
leetischkas rezensijas neefnu nekur fastapis, jo par tahdu newar
tatſchu apsībmet behdigi flawenā „apbrihnojamā jaunā zilvēla“
Bruhnischa — schults isgahsumu nesen ismestos sarkanajos

„pusmehnescha metos“ par Andreewa Needras augšchminetām „Ulmiaam“, kurā winsch noķengā Needru par „Kalsnawas karšču „spehlmani“ un par „ihstu Rangara tipu“. (Skaidriba“, Nr. 1. — 1924.) Ja nu ševis „beedrū“ wehl tag ad, 1924. g. ūhrojas par Padomijas akīnsfuru Stutschlas, Daņiščewskā un zitu „beedru“ isdībīhschanu ja u 22. maijā 1919. g. no Rīgas, sazidams kā Latvijai buhtu bijuši visleelakā laime, ja ševis atšwabinašana nebūtu notikuši zaur Needras rokam, un histeriski kleeds: „Ko dewa Latvijas tautai nedrišķā Rīgas atšwabinašana, par to leezina 1919. g. maijā no Needram padotā (sic! J. M.) kara spehka noslepkawotee 3000*) Rīgas strābdneekī!“ tad man jasaķa, ka arī Bruhnitis, tāpat, kā W. Eglits, runā pa avsu galam par faktiem, kurus winsch nesin un kuru azu leezineeks winsch nekad nav bijis. Toreif Bruhnitis, kopā ar ziņteem sawas frakzijas beedreem attradās no leelineekeem drošchā aismugurē — Leepajā, kur muhšu sozialdemokrati nodarbojās ar intrigam pret Tautas Padomi, pat isstāhdamēs no winas, jo tee pilnigi tizeja leelineuku galejai uswarai un tikai defmit deenas pirms Rīgas atbrihwo ūfchāna, Latvijas Tautas Padomes otras sešjas pirmā sehdē, kura notika Leepajas pilsehtas domes sahlē 12. maijā 1919. g., kad jaun bij pilnigi skaidra leelineuku neweiksmē un winau isdībīhschanu is Rīgas wehl tikai dāfchū deenu ja utajums, tikai tad toreisejais soz.-dem. liders, Dr. Fr. Menders, teiza: „No ševis deenas mehs gribam par jaunu... nemt dalibū Tautas Padomes sehdēs un zihnitees arī winas rindās par Latvijas demokratiju!...“ Tas notika pēc slawenās muhšu soz.

* Teescham jaibrihnās, ka notikumu laikā Leepajā dībīwojot B. R. tik pamati gājās fāstaitijis „Needram padotā kara spehka“ (?) noschaujo leelineku un „plintnītschu“ slaitu, bet vis „beedru“ Stutschlas Daņiščewskā, un Komp. pawehli Rīgā no 3. janvara līdz 22. maijam 1919. g. noslepkawoto neflaitamo newainīgo pilsonu slaiti, muhsmahju „beedrus“ protams, neinteresē — jo tee tatschu bij „burſchūji“. Un kas gan no „beedreem“ lai nodarbotos ar šo statistiku, ja „noschauschana“ bij tik ildeeneschka un weenfahrtschā leeta, kā p. peem. toreisejais leelineuku komisars Andrejs Upičs, kā to leezina „Rīg. Rundschau“ 17. maija ūch. g. numurā wehsturneels A. v. Hedenstroems wehl 4 deenas pirms leelineuku isdībīhschanas no Rīgas, piedraudejis wīseem rakstnekeem, operas dseidatajeem un mahlīnekeem ar noschau- ūfchānu („mit der Strafe des Erschiessens“) ja tee eedrošchinatos balsjot par — bespartejisko listi.

dem. „padewibas adreses“ Stutschku Peterim, kutsch tobribd jau Rigā, Brunnenezibas (tagadejā Saeimas) namā wahla sawus t̄chemodanus... Fakti runā pašchi par ūewi til gaischu un pahrlezzinošchu valodu, kā katri komentari te ir pilnigi leeli. Vaj Latwijas ūwerenās tautas wahrdā darbojoschās neatkarīgās Latwijas teesas, kuras tagadejām kreiso soz.-dem. liderim Rudewizam tā gribetos „atteezigi eesvaidot“ Needras wehl isteešajamā leetā, — ko peeredsejam no schi funga nesenās usstahschanašas Saeimā*) — atradis Needras politiskā darbibā nodewibu pret

*) A. Rudewijs teiza, ka wišch baidotees „ka teesa, kura pehz sawām politiskām simpatijām ir loti tuvu Needram u. t. t. — nepahrsteids tautu ar sawu spreedumu Andreewa Needras leetā“ (sl. „Str. Aw.“ 13. 5. 1924). „Beedris“ P. Stutschla, protams, buhtu bijis te — bespartejisflas... Vaj ne tā, Rudewiza ūungs?

Zil tablu eet schi teesas nizinaschana no kr. soz.-dem. puſes par to leezina beſtaunigais „Sozialdemokrata“ usbrukums Latwijas teesu eestahdem ralstā „Ro tas i h̄st i nosihm ē?“ („Soz.“ Nr. 116—24) kur, starp zītu, teikts: „Zilai fineet, teesas lehmumus nedriekstam friktiſet... Zitadi Latwijas neatkarīgā teesa atswabinās Andreewu Needru un muhs eesehdinās zeetumā... Bet pawisam ilusu zeest scho eis ari newaram, tad jau almeni sahls brehkt par muhsu teesas neatkarību“. Leeta ta, ka Rigas apgalteesa 22. V. 24. a t z e h l a lihdsschmejo droshibas lihdselli pret A. Needru noteizot kā droshibas weidu 12,000 latu par abām leetam, atrodot to par peeteeklofch u garantiju, jo N. labpratigi eeradees Latwija noteikta terminā, un ta zeetuma reschims waret nelabwēhligi atfauktees uswina-wefelibas stahwolli. Kā ralstā „Latvis“ (Nr. 801—23 V.. 1924.) rakstā „Ais Needras leetas kulinem“, tad proluočes tuhlik protestejis pret scho Apgalteesas lehmumu bet tas neaptur lehmuma ispildīšanu un Needra buhtu bijis atswabinams. Sche leetā eejaužas politiķa, „Leelakā koalizijas partija“ t. i. kr. sozialdemokrati pasinoja waldibai, ka lai ta dara, ko dari dam a, lai nerehlinajas ne ar kāhdeem likumeem, bet ja Needra teek wālā, tad koalizijai beigas. Egot pat greeſutchees pee min. presidenta ar prāfjumu, lai tas Needru leel apzaeitinat ar sawu waru. Kad tas atteizees to darit, aizrahdidams, ka wišam pehz likuma tahdas waras nam, tad atbildejuschi, ka tas weena alga, bet Needra jaapzeetina. Tad sapulzinats min. kabinets un tas nolehmis Needru apzaeitinat us 1917. g. 2. aug. likuma pamata, lai gan juristi, kas sehsch kabinetā, aizrahdijschi, ka schis likums naw peemehrojamā. Šewiški pilanti ir, ka kr. sozialdemokrati pabalstītā waldiba tagad, meerigos laikos, leeto likumu, par kura leetoschanu pret komunistiem 3 gadus atpakaļ wihi latru reisi zehla jo leelu brehku. Kā tas ari buhtu, min. kabinets, apsinadamees sawu atkarību no kreiseem s.-d., kā weenemehr, aizrahdijs par pallafigu un nolehma Needru arestet, ko ari parakstija eelschleetu min. w. isp. un kara ministrs. Zilai ar to kabinets isdarija loti pret prahtu lahdai augsti stahwoschaj personai, kura aiz

Latviju jeb taisnibas deeweetes hwaru kausos hwehrtee Needras labee darbi pahrwillka launoos, — to mehs neweens nesinam un newaram sinat. Naw ari muhsu noluhks tahds, tahds neapschaubami ir Al. Rudewizam, kuram tapat ka Eglitim, wajag par katu zenu p Sudinat Needru, t. i. eespaidot teesu un habeedribu. Mehs sinam pagidam, droshki tikai weenu, ka Andreews Needra, Rigas atswabinatajs no utu un bada paradises ahsinshuneem 22. maijā 1919. g., ir brihw prah tigi un pilnigi lega lā kahrtā eeradees Latvijā, ar noluhku stahtees winas likumigas teesas preefchā un mehs neweenu newaram fault ne par noseedsneelu, ne nodeweju, eekams naw iswests un nahzis spehla teesas spreedums, kursh tilks dots ne politisko partiju, bet gan suverenās Latvijas tautas wahrdā no neatkarigam Latvijas teesu eestahdem. Un scho rindinu rakstatajs sin par to tas notila Rigā, 22. maijā 1919. g. wairak, ka B. R., jo ari winash sehdeja Rigas Zitadeles zeetumā, leelā korpusa Nr. 2 otrā stahwā, 11.-ā kamerā un gaidija us winam jau aismuguriski peespreestā nahwes soda — isvildishanu: — kam wajadseja notilt nakti no 22.-ā us 23.-scho maiju. Ja Andreews Needra teek usskatits par Rigas atbrihwotaju, taisni 22. maijā, to newar noleegt „Skaidribā” ari B. R., tad man par sawu dīshwibu naw japateizās neweenam zitam ka Andreewam Needram, ko es ari daru ar schim rindinam.

Wehl pahris wahrdū:

Ja Bruhnitis runā par 3000 Andr. Needras noschau-tem upureem strahdneekeem pee Rigas eesturmēschanas 22. maijā 1919. g., tad ta ir mēstuliga leekuliba un wehstu-ristku faktu apšiniga sagrofischana, ka tas parasis muhsu sarkanojo beedru un paradises fludinataju mitiaos, bet te tas ir

kulisem wada agitaziju par labu Needram. Tahdā sahrtā polit. apsardse bija sagatawojusees Needru apzeetinat tai brihdi, kad winu us teesas lehmumu atswabinatu no zeetuma. Somehr tilk tahlu netila, jo pa to laiku Teesu palata, eewe hrodama prokurora protestu, bija nolehmusi atzelt apgabalteesas lehmumu, t. i. Needru paturet joprojam apzeetinajumā.” Sakarā ar scho „towaritschu prese” dejo sarkano welinu usvaras deju un flavengais J. Dreifelds-Tschomis („Str. 2w.” Nr. 117—24) blauj: “Tahlat ir besdi bens!” Dateeschamtā — um besdi bens juhs, slitti maskotos komunisma algadshus — drihs eetreks no sarkanajeem murgeem atgihdujēs-latvju tauta.

J. M.

rakstsits melns us balta.*). Kā schurnalismam man bij eespeh-jamiba tuhlin pēbz nezeretās un negaiditās atšwabinaschanas no tifa bazileem pahrnemtā Zitadeles „alkmena-maisa“, pahr-leezinatees Rigā us weetas par daudsam tahdam leetam par kuram B. R. kungs ir dsirdejis „swanu skanas“, bet nesina no kureenes winas naht. Viñur eet runa tikai par Needru un fon Golžu, bet fakti skā militarā wara toreis Rigā atradās weenigi tā pašcha majora Fletcher a rokās, kurš nupat ir ewehlets Wahzijas jaunā parlamentā par deputatu un ar kura parakstu tika Rigā eewests wiſasakais aplenkchanas stahwollis, kura nosazijumus ridsineeki laſija us wiſeem eelas stuhreem ihpaschos „Anſchlagos“ un kur par wiſeem noſeegumeem pret meeru, tahtribu un droſhibu bij peedraudets tikai weens weenigs ūds — noschaufchana. Majors Fletchers, bij „Befehlshaber“'s Baltijas Landeswehra „Oberstabā“ un zit lēela pateſcham bij neween toreis, tuhlin pēbz Rigas eenemchanas, bet waj gandrihs wefelu mehnēti wehlak A. Needras wara, par to lai leezina ſche ſekofschs konkrets fakts:

3. junijā 1919. g. es isbrauzu „Jaunako Šiau“ redakcijas uſdewumā („atlauja“) us isbraukumu bij jaſnem nekur zitur, kā teeschi no Oberbefehlshaber'a majora Fletchera ſchtabā un ſcho dokumentu kā wehſturiſku kuriosumu es wehl tagad uſglabaju. S. M.) us Lēepa ju ar noluļku dabut teefchas un patefas ſīkas par Ulmanā kabineta resp. waldbiā ſtahwolli un ifredsem. 12. junijā 1919. g. ſcho rindīku autoram bij apmehram diwſtundiga ſaruna ar R. Ulmani us „Saratowa“, kurp nolkluht ifdewās tilzaur Dr. M. Waltera gahdibu. Deenas 5, jeb 6 wehlak „Jaunakās Šiaās“ wiſuſkrihtoſchakā weetā parahdijs mans awiſes pus loſhni aptweroſchs interwijs ſem uſrakſta „Pee U! ma ka u ſ „Saratova“, kurā wiſā wiſumā bij atſtahſtita ſaruna neween ar pažhu min. pref. R. Ulmani, bet ari ar ziteem Ulmanā kabineta lozelkeem. Tillihds kā raksts bij nodruķas, resp. „Jaun-

* Us tahtdeem konkreteem ofizieleem dateem B. R. dibina ſcho milſīgo Rigā noschauto lēeline eku ūlaitu? Par tahtdeem tak newar uſſtatit S. Gekla eesneeg. Meera konf. Parisē no 2. VII. 1919., g. kur minets pareiſi Fletchers. To, ka 22. maijs 1919. g. atwehra Rigas zeetumu durvis tuhli ſchēem newainigeem no „beedreem“ eesproftoteem zilwekeem, tas protams B. R. nemaj neinteresē, bet taisni tas ir Needras n o p e l n s.

naļo Sīku" numuru ar ūho interwiju islaida pahrdoschanā us Rīgas eelam, ari bij jau klaht A. Needras aīsleegums „Saunakām Sīkam" isnahkt, zīk atminos, tad us 2 nedekam, bet peetika greeftees zaur preses biroju pee majora Fletchera ūchtaba, — lai tur dabutu finat, ka ūchim aīsleegumam, islaist „Saunakās Sīkas", naw ne masakās n o s i h m e s un laikraksts, protams, turpinaja isnahkt... Schis atgadijums ween peerahda ūkaidri zīk leela bij Andr. Needram wara un noteiħschana Rīgā jau junija mehnescha otrā pusē 1919. gadā, un kur tad nu wehl pee leelineku noschauschanas.

Altvainodamees, ka ar ūchām atzerm es eīsmu nowirſijees no ūawa „eeewada" galwenā temata, es newaru palizis neteikt, ka par „B. K." „kritiku" par augščminetām diwām Andr. Needras grahmatam, war parausfit tikai plezus, — bet kād to dara tahds latvju rakstneels kā Wiktors Eglits, kursch tatschu lailam grib lai wīau nem noopeetni, tad negribot us-mahzas jautajums, waj tas tik naw apšūnigs un planweidigs—bihštama konkurenta pasudinašanas mehginažums? Uz taisni talab mehs labprāht dodam „Dail. T. Bibl." wahrdū Andreewam Needram p r e t Wiktoru Egliti atklahtibas, t. i. ūawa ūinā ūabeedribas ūefas preekšchā, kurā ūefneschi un ūeħrinatee ir wiſi no politiskām ūlikem neeħpaidotee latwju literatūras i h ūt e e d r a u g i.

Beidsot, teiksim wehl — ka tihri ūologiskais, dījhvneezīskais muhſu ūarkano „towarischtschu" eenāids pret Andreewu Needru, kursch patlaban ispluhst weenigi „Sozialdemokratā" un winas veedehši „Str. Ūvisē", iſſaukts galwenā ūahrtā zaur ūina idejisko un realeem panablumeem bagato leelnee—z i ūma a p l a r o ū chānu wahrdos un darbos. Grahmatinaas drusku ūrasais titulis: „Dījhwa i s m i r o n i s" ūaprotams tā, kā Andreews Needra, kuram Wiktors Eglits jau noturejis ūapa-ruu, negaiditi preekšch pehdejā ir zehlees augšchā un dod nu ūparigu atbaldi ūchim ūawadām literaturwehſturneekam un „wiſiūm pa auſu galam".

Nebuhdameem personigi ūahstamam ar Andreewu Needru un nestahwot ar ūinu nekahdos ūakaros mums, deemschehl, ihsā ūaika dehl naw wairs eespehjams dabut preekšch ūchim ūirsarakta ūaſcha autora ūekrischanu, bet ūeram, ka ūahstaju aprindās tas guhs dījhvu atbalſi.

S. Medneeks.

Leepajā, 22. maijā 1924. g.

Andreews Needra :
„Dsihwais mironis“
(Altbilde Wiktoram Eglitim).

I.

Stahsta par kahdu fiakahrigu zilwelü, kas islizees par miruschu, lai dabutu dsirdet pats sawas kapa runas. Es esmu nonahzis gluschi bes kahdas fiakahribas lihdsigā stahwolli. Daschi no maneem tuwakeem un tahlakeem pasihstameem isleeto to brihdi, kur mani politiskee pretneeki publas mani ap-rakt, lai ari par mani noturetu kapa runu; par dascheem teiz, ka wini tā zerot uslabot sawu faimneeziбу.

Wiktors Eglits sawu kapa-runu par Needru ir lizis pat nodrukat. Isnahkuñi wesela broschura: „Andreev s Needra sawâ dsihwê un darbos“. Waj tas ir notizis aif leelas pahrdroschibas, waj aif dsihwes ne-sapraschanas, to nesinu. Bet neapdomiba ta tomehr ir leela. Zau kreenvi teiza: „что напишешь первомъ, невырубить топоромъ“ Un tadeh Eglitum buhs jaapmeerinas ar to, ka ap-glabajamais un aprunajamais usreis sahl protestet... papreeksch tikai drusku pazeldams sahrla wahlu, wehlak ari, warbuht, kur zitur.

Sawu kapa-runu par Needru Eglits ir eedalijis diwâs dalâs. Papreeksch wiasch runâ par Needras dsihwî un tad par wina darbee m jeb pareisaki — nedarbeem. Es sawâ atbildē Eglitum atsaufschos tikai us wina aprakstu par Needras dsihwi, pee kam man nahlftees runat par:

Wissini pa auſu galam.

II.

Zau sawâs senakâs rakstneelu biografijâs Eglits pah-steidsa un nomahza lašitaju ar sawu leelisko notikumu un skaitlu, kā ari datumu materialu. Es daschreis tā nobrihnejos, sak' kur tam zilwelam ir tildauds laika, wiſu tik ſmalki iſpehit.

Eglischa draugi stahstija, ka Eglits esot studejis wehsturi. Tas man paſlaidroja, no kureenes nahk wina leelā intereſe preeſch biografijam un to ſhkumeem, zitu wiſu es liku uſ wina milſigo atmīau, uſzihtibu un kraheja rubpibu. Tā ka aprakſamee dſejneeki jau bij miruſchi un Eglischa ſinas par wineem newa-reja nedſ papildinat, nedſ kritiſet, tad es godbijibā ſaliku tikai rokas un noleegu galwu preeſch Latvijas weenigā biografiā ūhsturneeka.

Bet ſchoreis nu Eglitis ir uſgruhdees uſ „dſihwa mi-rona“, kurſch netikai deesgan labi pahriſin Needras pagahtni, bet ir ari no dabas leels pretimrunatajs. Tadehl mums nahkfees peedſihwot to behdigo ſkatu, ka mums bubs jaataem Eglitimi weens gabals pehz otra no wixa ūhsturneeka eetehrpa, lihds muhſu preeſchā paliks pahri kails wiſſiniſ pa a uſu galam. Wittora Eglischa ūhsturislos datus un faktus mums nahkfees drusku paſkalot, lihds no pluks no teem Eglischa uſgleſnotās dekoratiwās linijas un kraheſas un paliks pahri ſaujina pa auſu galam ſawahktu tenku. Eſmu ſveests to darit tadehl, ka eſmu wehl dſihwa, — un — warbuht — ari tadehl, lai ſahk pakalmeklet tam, ko Eglits ir rakſtijis par miruſcheem. Jo Eglischa uſdoteem fakteem nedrihleſt tizet.

III.

Eglitis apmetlejis ari manu dſimteni — Tirſas Dauſchka-nus. Tos wiſch atradis neglihtā, lihdenā weetā, ar masu dahrſu, bet bes mescha. Tee Dauſchkanī, kuros es augu, atrodas lehſenā peegahſē, uſ leju wiſgaram eerobeschoti no „Wilku meſcha“, kurā reiſ ſlehpās „Bahreni“ attehlotais puikens; bet ſtarp mahju un „Wilku meſcha“ aḥboliaca-kaktu ſchalza wehl lihds pagahjuſcham gadam leela birſe; zaur to ganu-Janka neſa ſawu bliau blodinu, kā tas plafchaſ laſams „Badā un mihleſtibā“; un wiſas ſelta lapas es wehl tagad juhtu pee lahjam, kad rudens nahk un dſehrweſ taļlu kleeds, grimdamas ſilā debesi. Dahrſu brahlis eerikoja tikai wehl pehz tehwā nahwes. — Eglitis iſmehrojis ari Dauſchkanu platiбу — pahri par ſimts puhrweetam. Mans tehwās bij wairak gadus mehr-neekam par valiħgu, bet wairak par 83 puhrweetam wiſch ſawās robeschās iſmehrit neprata. Eglischa uſtizibas wihi redſejuschi manu tehwu leela auguma, kiplu dſeltemu bahrdū un ſkaleem ſmeekleem. Tas waretu ſihmetees uſ ſahdu zitu Karli Needru, mana tehwā brahlu. Es atzeros ſawu tehwu kā pagaru, bet ſauſu ziliveku, ar neleelu tumſchdſeltenu, gan-

drihs rudu bahrdū; wiau loti reti dsirdeja skali s̄mejamees. Weenigi godos wiensch bij latras jautribas widuspunkts, to mehr atstahdams sawai aplahrtnēi s̄meetees un preezatees par mina atjautibam un dramatiskām improvisazijam; pats wiensch preezajās libds ar behrniščkigu firfnibu. — Pehz Eglischa fiaam wiensch esot miris ar plauschu karsoni; ahrsti torei gan scho slimibu bij noturejuschi par funga webſi waj libdīgu kunga kaiti. Schos Daufschlanus Needras brahlis esot wehlak nodsehris, stabsta Eglits. Kad mans brahlis man beidsamo reis schoruden rakstija, tad wiensch gan wehl tur zehla jaunas ekas. Es kā gimnasists sawu mahsu daudskahrt apmekleju Riga diakonisu mahjā, Meera telā. Toreis diakonisu mahja wehl atradās lahdā schaurā eelinā aif „wezās seschās”; ja nemaldo, to sauza par Scharlotes eelu. Wiſſ tas ir neeli; un preeksh manas dſihwes un darba tas teesham neko neſſchlik, waj Daufschlani ir 83 waj 100 puhrweetas leeli. Bet raksturista ir Eglischa dſina lepotees ar schahdeem skaitleem, kuri g a n d r i h ſ w i ſ i i s r a h d a ſ p a r n e p a - r e i ſ e e m, k o l i h d ſ t o ſ t u w a ſ a p f k a t a. No kureenes Eglits issinajis, ka es sawā 10. dſihwibas gadā ſli- mojis ar ſmadseku karsoni, pehz kam pee manis parahdijusčās wahjprahbibas un tikumiskas pagrimšchanas ſihmes, to es ne- ſinu; mani peederigee libds ſchim to wiſu no manis bij nosleh- puſchi. Gan sawā 12. muhſcha gadā es — pehz tehwa nah- wes — iſtaſſju religiſtas pahrmehribas kriſi zauri; bet tās ſakne buhs meklejama lahdas wezās kruſtmahies eespaidos, tas mums behrneem latru waſaru lažja un stabſtija par „at- ſlahteeem nahkamo laiku noslehpumeem“. Sawā 10. gadā es apmekleju Tirsas pagasta ſkolu, pee kam mans ſmadseku kar- ſonis un mana wahjprahiba mari nekawea tilt manam ne- aismirstamajam Andreewam Oſelskalnam par lutetli. Nereti wiensch mums, ſkolas behrneem, uſ mani, kā uſ masato aif- rahdidams, atgahdinaja, ka Luteri tehws neschus esot neſis uſ ſkolu.

Zitu reis wiensch — joku ſehz — man lika augſtakā ſlaſes ſkolnekeem atprāfi bibeles ſtabſtus, kamehr pats pee trahſns atſlehees brauzija sawu ūplo bahrdū. Kaut kas jauns man bij ari tas, ka es ſawam ſkolotajam Oſelskalnam (domats laikam buhs draudſes ſkolotajs Karlis Oſelskalns) neſis ſchnabi, bet upmalā dalu nodsehris un iſtruhkſtoscho aif- pildijis ar uhdeni. Tas gan laikam buhs notizis par to paſchu ſmadseku karſona un wahjprahibas laiku. Ra 12 un 13 gadus

wezeem skolas behrneem Tirsas draudses skolā sem Needras wadibas buhtu bijis eespehjams libds rihta gaišmai naktis vawadit pee skolas meitenem waj kaimiku ūkuem, to Egītim buhs stahstijis kahds joku Peteris, kahdu starp tirmsaleescheem netruhkf, it ihpaschi, ja wineem pagadas preefschā kahds leh t-d a b i s. Tiktalb ir eemesls scheem stahsteem, ka weenu laiku draudses skolā bij pušeneem paradums pawadit meitenes, kas peewakaros gahja us mahju, libds wiau wezaku durwim.

IV.

Manu pirmo dsejolu krahjumu „Pirmās feedona wehsmas“ Eglits nepareisi noleek us laikmetu pebz Wez-Peebalgas. Scho ar A. O. (domats: pirmais un pehdejais) apsihmeto krahjumini es pahrdewu Rrahžes (ne Aistrahžes) Mīzna radneekam — ne brahlim — pebz tam, kad biju isskahjees no Tirsas draudses skolas. Pirmais honorars — 25 rbl. — man atweeglinaja eestahschanos Wez-Peebalgas draudses skolā, us kureeni es zitadi nebuhtu warejis tilt. Wez-Peebalgā ar Maldoni kopā es netiku mahzijees, ka to apgalwo Eglits; Maldons turp aīsgahja drusku wehlak, kad es jau biju pirmā (Müllera) klase, tamehr Maldons — ja nemaldo — isskahjās pebz otrās klasses beigshanas. Tāpat naw pareiss Eglischa apgalwojums, ka Wez-Peebalgā mani usturejis wezais Müllertehws. To darija mana mahte; Müllertehws mani pabalstija tahdā sinā, ka neprāšja no manis skolas naudu un dewa man bes makhas privatstundas; man us gimnāfiju brauzot winsch man wehl eedewa 25 rbl. libdsi virmai skolas naudai. Tikai wehlak, ka mahjskolojais labi pelnidams, es ščim neaismirštamam un nefortigam zilwekam wareju atmalsat tā skolas naudu, ka ari aīsdewumu. Ko preefsch manis tika darijuši wina ūršniba, tas naudā newareja tilt aprehlinats, kadehk to es wehl weenmehr usškatu par fawu paradu . . . tamehr satikšimees un akkal pasihšimees wiaā faulē.

Ka man Wez-Peebalgā buhtu bijis kahds pulziasch, kas pa nakti gahjis us Lasklates meitu skolu, ari to es dabonu tikai no Eglischa sinat. Kur ihsti atradās Lasklate, to es nesinu wehl libds schai deenai; sinu tikai, ka wina bij no draudses skolas us muischaš puši.

Tikpat ūjaukts ir Eglischa apīaksts par manu gimnāfijas dībivi. Neds Müllertehws mani tika eeteizis Dībrikim par libdsstrahdneku „Baltijas Webstnesi,” neds mani uskehma skolneelu lasamā wakarā no apakšlīwartas, neds es dībivoju

pee Schanzbergeem, neds biju pasihstams ar Weidenbaumu. Ka Eglits atron par wajadfigu runat par ta laika skolneeku erotisko dñshvi — tas nu ir jau wairak kā 35 gadi atpakał — kur wijsas beedru jokos un sobgalibās loti dauds fantasijs ar loti mas pateesibas, tas ir smalkjuhtibas jautajums. Bet ka wiensch usšwer, it kā es — pebz Melngaila nostahsteem — buhtu zehlis neslawu sawu draugu ū e w a m — toreis gimnassiisti wehl gan nemebdsa prezetees, — tad ū ch a b d u Eglischa panehmeenu es sajuhtu kā ta gara sihmi, kurā Melngailis nekautrejās sawu fencrīsejo, tagad jau tragiski miruscho skolas beedri nesen atpakał atlahtibā notaist par ūveesta sagli. — Gimnasiju es atstahju ne ūuhrgalvibas dehl, bet lai aīstaupitu laiku, abituriju nolikdams kā elsterns. Taihni tobrihd pahrlīka gimnasijs augstakās klasēs pusotrgadigo kuršu us diweem gadeem, eewedot astoto kļāfi.

V.

Pawisam greiss ir Eglischa spreedums, kā us Terbatu es esot dewees teologiju studet tadehl, kā mani wilinajuši lettonu jautrā isdfiħwe un wehlakais mahzitaja nodrošchinatais stahwollis. Leeta bij gluschi otrada. Apmehram gimnasijs terzijā un sekundā es biju jau tik gudrs, kā es us religiju skatijos apmehram tā pat, kā tas Jelgavas skolneezes, kuras weenreis ar balsu wairakumu bij nospreeduschas, kā Deewa neesot. Manas gudribas pamati bij „Bernstein's Naturwissenschaftliche Volksbücher,” kuras lašidams es few biju iſſtrahdajis sawu „paſaules usſkatu”; Deewam tānī nebij weetas. Bet apmehram primā es pahraugu vats sawai buhwei pahri. „Peeāemsim,” tā es few teizu, „kā Deewa naw un kā religija ir neeki. Bet naw noleedams, kā tas, ko mehs fauzam par religiju un tizibu, paſaulē ir un darbojas, wada draudses un pahrweido zilwekus. Kas tas ir par ūpehku?” Uſ ūcho jautajumu es gribēju mellet atbildi. Ūcho atbildi es domaju atraſt ūtudedams teologiju, bes tam es winu gribēju mellet filosofijā, walodneezibā, wehsturē un estetikā, wiſur nojaſidams ta ūpehla pehdas, ko mehs apsihmejam par g a r u. Šchā manā programā mahzitajmuishai pawisam nebij weetas. Tolaik es sawus rakſtus „Baltijas Wehstnesi” sihmeju ar —dr—dr—ar mana preeſchwahrda un uſwahrda widus burteem. Kad Blaumanis mani jautaja, ko tas nosihmejot, tad es atjokoju, kā tas ir jalasa par „dubultdoktoru”, jo ēfmu nodomajis nepalikt meerā, pirms nebuhschu doktorejis diwās finatnēs. Uſ

ſcha joka tomehr ſlehpās ari nopeetniba. Katrā finā mans mehrkis uſ Terbatu ejot bij ſprauſts daudj augſtač par ſtarča ligſdu uſ mahzitaja muifchas jumta. Šasneedfis es ſawa to-reifejā mehrka neefmu; bet jaunibas ſapau jaukumu man to-meht neatnems Egliſcha nigraschanās par maneem idealeem. Es domaju, wiſa mana wehlakā dſihwe, kur zilweks ſahf jau atlaftees no ſeweem idealeem, wiſzaur rahda, ka es nekad neefmu apmeerinajees ar ſawu mahzitaja muifchu ween, ka-deh! tad paſchā ſapau un zeribu ſtraujumā es buhtu bijis tik peetizigs?

VI.

Lihdsigi tas bij ar Lettoniju. Kā gimnaſiſts es tāpat ſobojoſ un lamajoſ par Lettoniju, kā Blaumanis un Melngailis, jo es no wiņas ſinaju tīkpat maſ, kā wiņi. It ſewi-ſchki mani uſtrauza tās walodās, kā Lettonijā ſtipri teekot dſerts un wiſa eelfejejā dſihwe noriſinotees wahzifli. Dakteris Peteris Rumpe, warbuht, wehl atzeras to gadijumu, kur es kā gimnaſiſts Rīgā wiņam kā lettoku ūrahſneſim par to uſ-bruku, taifni no prāfiſdamis, waj tas tā ir? Wiņch pawipſnaja un atbildeja ſtrupi: „Ja, tas tā ir.“ Tas mani aplehja kā ar auſku uhdeni. Es ſapratu, kā biju ſahzis ſpreeff par leetam, kās man biji pilnigi ſweſchas un gat kurām man nebij ne-kaħdas dałas. Dobrihd muhsu laſamos wałaros zihnijsās di-was ſtrahwas: weena „ſtudentiſkā“, kuras ideals bij korpora-zija; no teem man wehl prahtā wehlak nopeetnais tagad gan laikam miruſchais Gustavos Remis; otrais pulzinsch, kura preefſchejās rindās ari es atrados, teežās uſ atturibu un ſinat-niſku darbu, apmehram tai garā, no kura iſzehlās „Pipkalo-nija“. Mans dabifkais zelſch no gimnaſijas buhtu bijis uſ „Pipkaloniju“ wiņas pirmatnejā weidā, ja man nebuhtu jau no laika gala neapkluſinama dſihſchanās: neapmeerinatees ar zitu zilwelu ſpreedumu, bet pahrleezinatees paſcham. Kā ſchis dſinekkis mani netizi gū nowadija pee teologijas, tā wiņch mani eeveda Lettonijā. Es gribeu papreeliſch redſet, waj mani aiffſpreedumi ir pamatoſi; tīkai pebz tam es gribeu iſſchirtees, waj palikt pee Lettonijas, waj mellet taħlač.

Lettonijā es atradu tāpat, kā wiſur dſihwe: labo un kreifo puži. Lettonijā man bij ſtipri pretiga, newis pahrač ſeela eedſerſchana, — taħdas tur nemas nebij, bet gan daschas dſerſchanas eeraſchas, pee kura tīka joku pebz peectureti jaunee ſehni, par peem. tā ſaultā „alus diwkauja“; tāpat man bij pretigas daschas no wahju korporazijam pahraemtās tradizijas,

luras es fajutu par nelatviskam un ari wehl wiau lodosu ne-sapratu. Te peemineschu ta fauktu „abschhanas“, kura dasch-reis bij bes aßprahibas, ka ari atsevischku studentu goda sa-jehgums, kas pebz manam domam nesaflanojās wisbahrejā goda teeksmē. Bet blakam braschajeem usdīhwotajeem es Lettonijā atradu — tāpat ka Rigas lafamos wakaros — ari atturibneeku waj mehreno un kluši strahdigo jauneklu grupas; bes tam mani neweens nespeeda dīsert alkoholiskus dsehreenus, no kureem es — pretim Eglischa apgalwojumeem — pa wiſu studenta laiku gandrihs pilnigi atturejos, dīserdamš kopā ar tagadejo mahzitaju Teodoru Grinbergi un dascheem domu beedreem limonadi un selteri korporazijas atpuhtas wakaros. Tāpat tur es atradu — gan ne wiſus reisā — Pluttu Wili, Weifmanu Zahni, Ramatu, Felsbergi, Baumani, Ludi Behr-finu, Woitu, Pahrstrautu un daschus zitus, kas neapmeerinajās ar sawām teeschām studijām ween. Kaut gan es tobrihd, ka raksturā nenogatawojees, pardauds eedomigs, ar pahral dīshwu fantasiju, kuru daschi pat par meligumu natureja, — es faku: kaut gan man tobrihd wajadsejā buht mas peewilzigai figurai, tomehr pee weena, pee otra es Lettonijā atradu tikdauds saprashanas, peedoschanas, audfinoschu aſrabdiſumu un ūmalkjuhtibu, ka es to ihſo laiziku, ko pawadiju ūtarp lettoneem, tomehr rakstu ūawa muh-scha bilanzes kredita puſē. Ka man us ūtingrako janoraida ta d se h r a j a n e ūlawa, ko wiſſinis pa aufu galam, Wiktors Eglits, man ka lettonim zel ūawa rakstā, tāpat tas ir ar otru apwainojumu, itklā es Lettonijā buhtu mahzijees „karſet aſinis“. Es ūsaizinu Wiktoru Egliti, peewest jel weenu weenigu leegi-neeku, kas par wiſu manu studiju laiku — es biju students astonus gadus — jel weenu weenigu reisi mani ir redsejis wirinam pehrkamās mihlestibas durwis. Lettonija ūawus beedrus us ūahdam leetam un weetam newadija. Kamehr Eglits leezineeku naw peewedis, tīgams wiñč sapratis, kadehk man jaiswairas, wiñam ūneegt roku ka zilwekam, kas weegl-prahrtgi riħkojas ne tikai ar pateefibu, bet ari ar atsevischka zilweka un weselas, wiñam pilnigi ūweschas, ūabedribas labo ūlawu. Ja Eglits kaut ko ir dīſirdejis par manam anekdotem un tautas dīſeemam isbraukumos pebz kurseem, tad mani tobrihdejēe beedri tos ūaprata ūikpat dabifki, ka to redsam pee ūatras dīſimuma dīshwes ūnā ūfeligas tautas, nespree-dami no joku pahrgalwibas par zilweka ibsto dabu un raksturu. Tāpat man jaatraida wehl weena zita Eglischa nepa-teefiba. Eglits apgalwo, ka es ejot ahtri ween peemirfis ūawus

senakos labwehlus. Kā peerahdijumu wiaſch peewed tagadejo profesoru Paukuli, kura wezāku namā es kā gimnasiſts daudſkahrt efot weeſojees; bet kād Paukuli ſawu rožibū ſaudejuſchi, tad es wiau dehlu Terbatā wairs negribejis paſiht. Man loti ſchehl, kā tās jaukās, ſaulainās jaunibas deenās, ko es pawadiju ar man ſīdi tuvo Paukulu gimeni, kopā wiau weeſmīhligā namā, gan ne Raunā, kā Eglits to rakſta, bet Marsne-nos, kā ſchīs deenās teik apairgatas no laudim, kureem muhsu atteezibas ir pilnigi ſweschas. Wiſpirms jau strahdigā un taupigā Paukulu gimene nekad naw ſawu rožibū ſaudejuſti. Un otrkahrt: mehs paſinamees ari wehl tad, kād apdraudeto, wajato un zeetumos guldito Needru paſiht loti daudſeem neiſlikās eeteizami. Ja Terbatā man ar manu jaunibas beedri retak iſnahza ſatiktees, tad tam bij pawiſam zits eemeſls: no ſawa ſtudiju laika es tikai nedaudſus ſemestrus eſmu pawadijīs Terbatā; kād es atgreesos pa otram lahgam turp, tad profeſors Paukuls — ja nemaldoſ — bij jau Schweizē. Tomehr lihdsi preezajees es eſmu wina panahkumeem un lihdsi zeetis wina zeeſchanam, kād mums abeem ſaulite taiſijās aifbrift aif teem paſcheem mahkozeem. Wehl ſchodeen atzeros, kā wiaſch man rāhdija ſawu pehtijumu kurwes, tamehr kluſais klepus ſchad un tad peeklaudſinaja kā drubms weeſis pee wina muhscha durwim. Un tāpat mehs ar Paukuleem ſtabwejām kopā Raunas kāpos, kād tur 1918. gadā ſneegam aifejot guldijām wiau, ſakroploto nelaiki.

VII

Tikpat a u ſchigi — man ir jaileto wiſbahrgalaſ ſpreedums — es ſaku: tikpat aufchigi Eglits ſagrabhſta un ſawahrſta manas mahiſkolotaja gaitas. Wiſpirms jau gimnasiſta gados es biju — ne uſ amifeeri ar jaunkundſem, bet kā repe-titors — ne pee Nonahzeem, Ogres Naudizenos, kā to wahrfra Eglits, bet pee Alpiſcheem. Tad kā ſtudents es ne par waſaru, bet jau ſawu otro ſtudiju ſemestrī biju par mahiſkolotaju ne Belawā, kā apgalwo Eglits, bet Waſilewā. Zenmerki man valihoodſeja ar 100 rbl., ne uſ uniwerſitati, bes uſ gimnatiſju, pee kam wina nebuht neuſturejās Baden-Badenē, nedī ari wezais Zenmerks ir kahdreiſ prah̄tā južis. Man jaatkahrto: es teefcham neſaproto, kas Egliti dihda uſ wiſeem ſcheem pilnigi greiſeem waj pahrprafeem dateem un falteem, kur tatſchu no wina tos neweens neprāſa! Tas ir pee wina taiſni kā ſlimiba waj ſlimiga leeliba. Toreiſ es biju par mahiſkolotaju ne Puſē, bet Puſeneekos, ne „wairak par gadu”, bet diwi ar

pušgadu, ne pee wahzu rakstneeka Schana Emila Grothusa, kuram Kursemē nemas nebij muisčas, kuri dīķi woja Wahzijā un kuru es nekad neesmu redsejis, kaut gan Eglits atvainītu leelu daļu manas attihstibas taisni no šī rakstneeka un wina „bagatās bibliotekas”; es biju var mahjskolotaju pee wežā ūksnigā, weenlahrschā Oskara Grothusa, semkopja un stikla fabrikas ihpaschnieka, no kura „bibliotekas” man wairak nav palizis prahā, kā Bismarka atmīau weens sebjums. Sinams, ko es wina namā nomehroju, un zīl es tur baudiju ūksnibas, tas eegulās manā attihstibā kā dahrgs mantojums. Bet kahdā zelā lai es buhtu eemiblejees Grothusu Lūzijā un wina mani, kur wina jau sen bij aisprezeta us Dundangu un kur winas nams jau skaneja no mielu behrnu gawilem... Tas paleek „wehsturneeka” Eglischa noslehpums.

No Puses (domati ir Puseneeki) Eglits mani aisiwada atpakał us Terbatu jau kā pusisschēklu aristokratu: es efot noihrejis gresnu iſstabu ar mihiſtām mebelem, walkajis glibtas drehbes un wiħnu ween wairs dsehris. Kā ūmeetos wezee, miħlee Rosenbergeri, laſidami t a h d u aprakstu par wiku iſihreto jumta istabini, kurai es wehl ūschahwu ar montekristo piſtoli wiſu weenu ūtubri, ūchauschana wingrinadamees! Ūmeetos ari wezais Grobins, atminedamees, kā wiħsch mani iſkħilaja deħl uſwalka, kuru wiħam newareju laikā nomakſat. Pasmihn ari mana ūsewa, atzeredamās, kā mums naħżas iſtikt kahdreib ar rubli nedelā, kamehr dala no maneem mahjskolotaja aistaupijumeem palika eegulditi brahla limonades fabrikas mašchinās un pudeles. Scho fabrikū mans brahlens, wehlač miruſchais magiſtrs Needra un es, palihdsejām par fuau deenam manam brahlim eerihkor, pee kām brahlens strahdaja fabrikā, bet es wadiju „tirdsneeziſlo daļu”, braukadams ap krodsneekeem, lai ūgahdatu „lundes” un uſpirkdams pu-deles. Tas laikam, ir tas, ko Eglits apraksta, ka es ne lab-prah esot kawejees Tirsā pee ūswejeeem. Ēapat es brahlim biju warejis drusku palihdset pahrbuhwet tehwa mahju, to paſchu, kuru — pebz Eglischa ūnam — mans brahlis esot nodsehris.

VIII.

Nepareiſi Eglits atstahsta ari manas atteezibas ar Lettoniju un maneem studiju ūeedreem pebz manas atgreeschanās us Terbatu. Lettonijas krahsas es tiku neħiš tikai ihšu laiku, ūsu studiju sahnumā. Wehlač, kā mahjskolotajam, man bij wajadſigs paſcham eegahdat dauds grahmatu, jo us eħameneem

es sagatavojos no grahmatam — tas man isnahža par dahrgu, mafsat kattu semestri korporela mafajumus. Bes tam pa Pufeneeku laikmetu mani sahka jau iskoptees tautas ihpatnejās kulturus nosihmes nojauta, kadehk daschas no schim korporazijam pahrnemtās eeraschas Lettonijā man islikās ahrischkigas un pretigas. Tas mani atsweschinaja Lettonijai kā korporazijai, kamebr ar dascheem atswischkeem beedreem es joprojam ustureju sakarus. — Lihdsigā kahrtā bij atsweschinajes no „Pipkolonijas“ ari Zekabs Altknis. „Pipkolonijas“ wahrds ir zehlees newis no „pihpju kolonijas“, kā Eglits to leekas saprotam (wisch raksta „Pipkolonija“), bet no winas lihdsdibinataja teologa, wehlakā mahzitaja Pihpkaleja; winas ofizielais nošaukums — ja nemaldos — bij „Literariskee wakari“. Schi saweeniba bij dibinata kā oposizija pret Lettonijas brach o raksturu ār nodomu, tur kopot strahdigos un kūlos elementus. Starp teem bij: miruschais mahzitais Osolisch, mahz. Chrmans un ziti. Bet wehlak tur nehma pahrsvaru sozialistiskee elementi, kadehk ne tikai daschi no dibinatajēm, bet arī daschi wehlakee beedri, eelschēgi no winas atšala. Starp pehdejeem bij ari Zekabs Altknis. Neatzeros, kahds gadijums muhs saweda kopā; bet muhsu usskati sakrita tiktahl, ka mehs, tā Lettonijā, kā ari „Pipkolonijā“ sajutam it kā diwus ekstremus, starp kureem buhtu mellejams tas pats midus zelsch, kahdu bij domajuschi eet „Pipkolonijas“ dibinataji, tikai peenemot kābt jaunibas fisisko audzinashanu. Ap mumis sahka pulzetees daschi jaunaki beedri, kadehk atsinām par wehlamu, issstrahdat statutus jaunai studentu saweenibai aprahditā garā. Gaididami us statutu apstiprinashanu, mehs sapulzejamees drihs pee weena, drihs pee otra, kur tika lašti ari preekschlašjumi . . . Gan ne tee, kuru tematus usdod wišinis Eglits. Atzeros, ka starp zitu es reis refereju par dewalwaziju, ko Witte toreis Kreewijā isweda, bet kas beedreem bij pilnigi ūweschis sajehgums.

Pa to starpu ari Lettonija bij padfirdejuš par muhsu nodomeem; laikam tur ari bij pahrrunata mana peedalischanās schai it kā pret Lettoniju daramā darbā. Katrā sīnā man tas tika atstahstits īā, it kā Lettonija esot nodomajuši man atprāst krāħas. Lai leetai nelautu nonahkt tiktahl, tad es pats aissuhiju Lettonijai sawu krāħsu zepuriti atpakal. Pawadrankstā es gribeju iswairitees no nelatwišķā wahrda „pazīsa“, un leetoju ka weetā wahrdū „wihlstois“, ko lettoni bij sajutuschi kā issmeelu pret krāħsam. Tas farahwa muhsu sakarus us

wiseem laikeem, — kaut gan ihstenibā tur bij diwi nesaimigi pahrpratumi: nedēs Lettonija bij domajuši man atprāft krabfas, nedēs ari man jel mas bij domās Lettoniju waj wiāas krabfas apwainot waj nizinat. — Muhsu eesneegtos statutus neapstiprinaja, kadehk newis manas neisturibas dehk — mums bij jaistlihst. Jaunakeem beedreem es eeteizu eestahtees Lettonijā, ko leelakā dala no wiāeem — starp teem Maldons — ari darija . . . Kahdas ir Eglischa finas par teem notikumeem to war palāftees wiāa broschurā.

No kureenes Eglits fin, ka es teologiskā beedribā buhtu „usnēhmees zībku pret sāweem wezajeem profesoreem Seebergi un Bulmerinku”, to es nesinu. Seebergi es pirmo reis redseju taišidams pee wiāa ūanu beigu eksamenu jaunās deribas efsegesē; bes tam weblreis es wiāu redseju, kad wiāsch usdewa tematu manam kandidata rakstam; wairak ūalaru un satīfmes man ar wiāu nav bijis; Bulmerinka preefschlorūmus neefmu kļaušīees; es biju Wolka ūolneeks; bet manas ebreju walodas un wezās deribas studijas nesaņeedsa to dīslumu, lai es jau toreis buhtu tījis pee paštawigeem pamato teem uskateem un spreedumeem.

Atkal man ja jautā: kadehk Eglits grāhbstās gar wišām ūchām wiāam ūvescham leetam?

Tāhlak Eglits grib ūinat, ka es ūāvā beidsmā studiju gadā eſot ūlimojis ar neuralgiju; tas bij kāhdus pusotra gadus agra², wehl pirms manas apprežeschanās, kad es wahrigi ūaulsteju ūew ūeju.

Ja libds ar to Eglits nekautrejās wišadi iſprahtotees ari par manu ūaulibas dīshwi, tad tur es ar wiāu newaru eelāistees nelahdās walodās: neaizinatam ūeešim, kas luhko eespeestees familijas paſchu dīshwei nolemtās telpās, mehds ūluju ūeeschot parahdit — uſ abra durwim.

IX.

Tāpat ari par manu Rīgas dīshwi pebz studiju beigšanas Eglits leekas wiſu ūinam, bet ūiſu — nepareiſi. Wispirms wiāsch apgalwo, ka es students buhdams — iſaemot Latwijas ūisisko geogrāfiju, daschus dzejolus un kritikas — neko neefot ūarakstijis, bet tad atkal teiz, ka „Bes paſcha pagāhtnes”, „Babbu wiāa” un „Nespēhzigā dwehſele” eſot ūarakstiti jau 1898. gadā. Tā tad wiāsch nesin, ka es studijas beidsu tikai wehl 1898. gada beigās; turpretim „Bes paſcha pagāhtnes”, „Skaidra ūrds” un „Babbu wiāa” ir ūarakstiti 1897. gadā, bet „Nespēhzigā dwehſele” 1899. gadā. Ūinams, gada ūaitli

naw no dees' lähda swara, un man pascham nahktos deesgan gruhti wiinus paturet prahitā, ja seewa nepalihdsetu; bet lädehl tad wajag ar teem swaiditees un pee tam taisit til absolutu feju? 1898. gadā, us beigu ekhamenu strahdadams, es — ja nemaldoš — pahrtulkoju tilai Grothusa (schoreis ibstā!) „Grehka svehtibu”, preelsch Kalmika un Deitschmana apgahdeena; jo naudas stipri wajadseja, ueskatotees us manas seewas „turibū”, kura Eglitim ari labak pasihstama, nelā man pascham. Waj schi nauda tila isdota preelsch wihna, waj preelsch mibkstam mebelem — wairs lahga newaru pateilt; warbuht Eglits to sinās.

Pat to Eglits fin, ka mehs ar Sahlti efot polemisejuschi par Kfenofana isteizeenu par deerwu radischanu pehz zilvela fejas, laut gan atteezigais greekskais zitats Sahltim drukatawā bij tā fajuzis, ka mehs paschi nelahdi, nedf wiensch, nedf es newarejam tilt gudri, kas wiinā ihsti teikts, un waj ta teescham ir greeku waloda. Uri „Austrumā” „produzetees” es gan biju fahzis lähdu pusotra gada agrak, nelā to man atlauj Eglits, pastahwedams, ka es pee Welmes greefes pehz tam, kad man neisdeweess Sahlti „isebst” no weetas. Wispahr Welme tobrihd wairs nebij „Austruma” ibpaschneeks, un redaktors tilai wahrrda pehz; „Austrumu” isdewa Kalmisch ar Deitschmani, bet faktiski redigeja tschallais un satizigais Ahrons. Tadehl ari naw taisniba, ka man lihdsstrabdaschana „Austrumā” bijuji jabeids dehl nefatizibas ar Welmi, kürsch pehz Eglischa finam, ar mani pahrrauzis katru fakaru. Uri ne dehl sawas slimibas es vahrzeblos 1899. gada rudenī us Kolnesi, lā to aprahda Eglits: man weenlahršchi bij janokalpo mans kandidata gads pehz tam, kad waſarā biju nobeidjis sawu kandidata ralstu preelsch faktulates (studiju par Pawila fajehgumu: der Sünde gestorben) un rudenī zaur Welmes gahdibu, wehl pehz notezejuschā peeteikschanas termiaa peelaists pee konfistorial-ekfameea, kuru es istureju reise pro via concionandi un pro ministerio. Tāpat ir tulskas tenkas, itklā Hilwers Kolnesē mani buhtu usnēhmis wehī, man pat istabu nedodams mahzitajmuischā; ka es dsihwoju kaiminos, isskaidrojas ar to, ka tur bij noweetota mana familija. Neparieši Eglits atstahsta „Peterburgas Alvischu” dibinaschanu, to nolikdams us rudenī p e h z manas atgreeschanas no Dawosas. Tadehl wiensch ari neatrada weetas manam „Semneela dehlam”, kürsch taisni Dawosā fizerets. Eglits fin, ka preelsch manas ahrsteschanas faraduschees 2000 rbl, kamehr pehz mana

rehkina es ūanehmu 900 rbl. ar ko man ari pilnigi peetika. Par eemeslu, kadeht es aifgahju no „Peterburgas Uusifem“, wiensch atkal usdod manu nefatizibu ar Olawu (Pluttu Wili), kamehr lihds schim es par tahdu usškatiju isdeweja (Rahwina) finansielas gruhtibas. Tahlak es no Eglischa dabonu ūnat, ka es efot Osolu „peerunajis“, atdot man „Alustruma“ konzeſiju, us ko es efot rehkinajis jau Rahwinai atstahdams (no Rahwinas es schlibros 1903. gada janvari; „Alustrums“ pahrgahja zaur pirkumu manā ihpaschumā, skaitot ar 1904. gada sahlumu); pee tam es eerihkojis pats sawu drukatawu, kas konkurencijs i ar Osola veikalu, atkemdamai tam beedribu un vagastu drukas darbus un tā Osolu nowesdams pee bankrota. Warbuht Eglits maretu minet jel weenu weenigu vagastu waj beedribu, kas buhtu likusi kaut ko pee manis drukat? Es tahdu neatzeros; un ja Osola veikaliskais stahwoeklis kahdreib bij ſpadi-gaks, tad tas zehlās no wina pahraf leelās uskehmibas un no wina ūltās ūrds preelsch latweefchu rafstneezibas usplaukschanas, kurai wiensch nesa leelus, kaut ari reisem neaugligus upurus. Schis jautajums pats par ūewi buhtu weenaldfigs, ja Eglits wiau newestu ūkarā ar Osola tragisko nahwi. Eglits apgalwo, ka Osols 1905. gada revoluzijas laikā ūagitējis Needras burtlitſchus pret Needru us ūreiku un tā isputinajis Needras uskehmumu, bet par to no ūoda ekspedīzijas tizis noschauts. Schāis nedaudzos wahrdoſ Eglits weeglu prabtu uskrauj diweem ūlwekeem loti ūmagus apwainojumus, pee tam neparasti ūmūrdigā ūahrtā. Miruſchais wairs newar aifstahwetees, bet pret dſihwo Eglits negrib us-nemtees atbildibu par sawu apgalwojumu, jo wina wahrdi ir ūalitti tā, ka naw atklahti teikts, ka Needra buhtu wainigs pee Osola nahwes, kamehr teikuma ūkaras bes ūchaubam ūatru ūastajau wedina us ūchadu ūlehdseenu. Leeta bij tahda, ka revoluzijas brihdi ūatrai drukatawai gabja gruhti: tas Osolu ūpeeda arween wairak us ūrevoluzionaru puši, kuri weenige zaur ūaueem ūſaukumeem un ūproklamazijam ūdrusku dewa darbu un ūelku. Manai drukatawai wehl til gruhti negahja tadeht, ka manas drukatas pretrevoluzionarās broſchuras deesgan ūekmigi, pawisam ūahdos 300.000 ūksemplaros, ūsplatija pa-preelsch ūonks un Polijewſkis, pebz tam Walters, ūoreis wehl ūichmana ūirmā, tagad ūirmas Walters un Rapa ūibdsihpasch-neeks. Schēe darbi gan ūkawaja daschā ūirā „Alustruma“ ūdruskhanu; bet darba bij dauds un tas ari netila pahrraukts ne zaur ūahdu ūreiku. Tā tad jau ūchā ūeetā Eglischa ap-

wainojums pret nelaiki Osolu newar buht pareiss. — Bet tad yeenahza man peedraudejums no nefinamas puſes, ka nah-kamās deenās degs papreelsh Karla-muischa, tad Drabuschi un tad manas mahjas Pelites. To es nedrihleſteju nogaidit, tadehl ka mana drukatawa bij virlta us ifsmalſu, kadehl wina pa dalai wehl bij uſſkatama par hveſchu, man uſtizetu ihpaſchumu. Kad nodega Karla muischa, tad es aifbraugu us Rigu, lai apſtatitos, fur noweetot ſawas apdraudetā maschinas. To padſir-dejis Weinbergs peedahwajās, drukatawu no manis atpirlt, uſkaemotees us ſewi wehl nenomalkato paradu dalu un atmalfajot man jau dſehſto parada teefu. Es b ju tā ar meeru. Kad brauzu atpakał, tad paſchreis dega Drabuschi. Otrā deenā es — ar ſawu burlitschu valihdsibu ſapakaju maschinas un aiffuhſtiju us Rigu. Es aktahrtoju: ne burlitschu ſtreiks — tabda pee manis nebij — bet peedraudetā nodedſinachana bij tas eemefis, kadehl es jau 1905. gada rudenī — ne gadu wehlak, ka Eglits apgalwo, aiffuhſtiju ſawu drukatawu Weinbergim us Rigu. Ka Osolam buhtu bijuschi jel kahdi ſakari ar Karla muischas un Drabuschi dedſinatajeem, to es nekad neefmu dſirdejie un ari netizu. Gan man wehlak ſtabstija, ka winam eſot bijis eespaids us revoſuzionareem Wez-Peebalgā, kadehl ari, kad tur bij noschauts kahds eerednis (Wilks waj Wihtols — labgā neatzeros), tad Zehſu aprinka preekſchneeks Iwanows greſees pee Osola dehl atlaujas ſihmes, mironi atwest us Zehſim, ko Osols ari eſot ifdewis; un ja ſchām walodam buhtu pamats, tad Osola wehlakā noschauſchana jau ar to peeteekoschi buhtu noſkaidrotal! Ja es pareiſi atzeros, tad wina nenoſchahwa ſoda eſſpedizijs, bet Iwanowa laudis. To-meht ari Iwanowu apwainot newaru, jo man naw nekahdu teefchu peerahdijumu un ſiau par ſcho leetu. Tilai us to waru aifrahbit, ka no manas puſes ſtatotees es newaru atraſt nekahdus ſakarus ſtarp manas drukataras aiffuhſtischana us Rigu un Osola nahwi. Osols ne iſputinaja manu drukatau.

Tadehl man jagreeschas pee Eglischa lunga ar nopeetnu jautajumu: Kas Jums dod teefibu, miruſcho Osolu apwainot negodigā darbā un us mani wehrſt aifdomas, itkā es buhtu aif atreebibas gaſdajis, lai Osolu noſchauj? Osols jau ſen dus meerā; wina meeru Juhsu reeglprahṭigeo apgalivojumi wairs netrauzēs. Bet es eſmu wehl dſihws, kadehl ſtarp mums leetai jateek noſkaidrotai. Tadehl neiswairatees, bet atbildat ka nopeetni nemams zilweks: ko Juhs domajāt, kad rakſijat wahrdus: „Tā Needra galā tika iſputinats no ſawa konku-

renta, bet Osols par to no sôda ekspedicijas noschauts", un kâ lai mehs wiau saprotam? Waj Juhs gribejât teikt, ka Needra tihfchi, kaut ari wairak waj masak neteeschi, pee Osola nahwes wainigs, waj ne? Es sinu, kâ lihdsigas aisdomas jau wairakkabrt ir mehginatas pret mani zelt, bet lihds schim tas weenmehr ir darits neatbildigâ zelâ. Kad nelaimigais Poruls runaja par zilweleem, ko es esot noschahwis un Petites sem ahbelem aprazis, tad tas mani fazehla tikai schehlumu par to discho garu, kas neapturami grinia sawâ tragifâ tumfâ. Kad semfirdigas un glehwâs dwehjeles man aif muguras puswahrdos un waibstos zehla pret mani aisdomas, bet man pretim wišu noleedsa, tad man bij jaeet taahlak: ir daschas leetas til semas, ka pee winam naw eespehjams noleektees. Juhs esat pirmais, kusch ar sawu wahrdu seds objektiwi aptveramu apgalwojumu. Es domaju, tur naw wajadsiiga nekahda fewischka goda sajuhta, lai saprastu, ka pušzelâ muhsu leeta tagad wairts palikt newar. Es saprotu, ka ir daschas leetas, par kuru pareisibu mehs esam pahrleezinati, bet teefas preefschâ mehs to peerahdit newaram. Ja tâ tas stahwetu ar Juhsu apgalwojumu, tad es esmu ar meeru, nodot isspreeschanu goda teefai; leekat Juhs tai preefschâ wiſas Juhsu aisdomas un peerahdijumus par winam. Padořimees mehs abi bespar-teifku goda wiħru firdsapšinas spreediumam. Es leeku īħlā fa w u godu, bet man ir teefiba, to paſchu sagaidit ari no Jums.

Ja Jums turpretim naw peerahdijumu, kas attaishnotu Juhsu til smagi apwainojoſcho foli, tad tak Juhs sinafat, ko dara godigs zilwels, ja wiſch ir net i h f ch a m pahrskatijees.

Nepareiſi ir ottehlotas ari manas atteezibas ar Weinbergi. Wispirms jau Eglits datè drukatawas pahrdoschanu weenu gadu par wehlu. Otrkahrt wiſch nesin, eekſch kam pastahweja mans konflikts ar Weinbergi. Weinbergs drukatawu no' manis gan fanehma, bet atteizas pahrrakſtit manis isdotos welkelus uſ sawu atbildibu, kâ tas bij norunats. Zaur to isnahza, ka drukatawu leetoja wiſch, bet wekeli bij jamaksâ man, ja negribeju peelaunt, ka tos pret mani proteste. Sche, un newis pee Osola, bij waina, ka „Alustrumam“ bij jaapstahjas. Leetu weblak dauds mas nokahrtoja ne Alnsbergs ar „Latvijas“ isdewejeem, kâ Eglits siao, bet Teikmans un Kraſkalns ar „Rigas Alwies“ isdewejeem, kuru ihpaſchumâ pahrgabja mana drukatawa. Karam sahkotees — ja nemaldoſ — ſchis ma-

ſchinās tika ewakuetas uſ Kreeviju. Neatzeros, kā es Eglitīm pretim Weinbergi buhtu par besdeewi fauzis: leeta negrosijās nedē ap tizibū, nedē ap politiku, bet bij pilnigi priwatteesiskas dabas. Neesmu ari Weinbergi eesuhdzejis.

X.

Nepasihdams luteranu baſnizās eekahrtas, bet tomehr ſagaſidams no Needras pebz eeſpehjas dauds neglihtibu, Eglits pilnigi neeſpehjami apgaifmo ari manas atteezibas pret konſistoriju. No fahkuma es newareju zeret uſ mahzitaja weetu dehk maneem moderneem Ritscheliskeem uſſlateem un dehk manas pretwahzeetibas; bet pa revoluzijas laiku es wahzu konſistorijas azis tiltahl jau bijis islabojis ſawu ſlawu, kā uſdroſchinajees no winas iſluhgtees reet, to ari dabujis Matiſchos. Wiſpirms jaatgahdina Eglitīm, kā pee luteraneem mahzitaju weetas neiſdalija ari tolail' konſistorija, bet draudſes wehleja paſchas ſew mahzitajus, waj nu konwenta, waj patronata lahtibā; pehdejā gadijumā patrons tika ſinamā mehrā uſſlatits kā draudſes weetneels. Konſistorijai nahzās tikai apſtiprinat preekſchā ſtahditos iſwebletos mahzitajus. Un ſcho apſtiprinaschanu konſistorija bei objektivas wainas newareja ſeegt neweenam, kam wina reiſ bij iſdewuſi apleezibu uſ teefibu—eekemt mahzitaja amatu (pro ministerio). Ŝcho apleezibu konſistorija man iſdewa un amata ſwehraſtu no manis nonehma jau pirms mana aifzelojuma uſ Dawoſu; to wina wareja darit toteef' meerigaku ſirdi, kā es nelad neeſmu bijis Ritschla peekritejs, eenemdamſ teologijā pats ſawu patſtahwigu ſtahwolli. Tā tad bes lahdas uſſkatu mainas waj reabiliteschanaſ es wareju latru brihdi tilt par mahzitaju, kolihds lahda draudſe mani par taħdu pee ſewiſ aizinaja; kā es to tomehr newehlejos, tur bij ziti eemesli, ne konſistorijas leegſhana. — 1906. gada waſarā notureja Rigā laukſaimneku longresu, kurā es veedalijs ar preekſchlaſijumu par agraro jautajumu. Mani uſſkati bij eepatikuschees laukſaimneku delegateem no Matiſchu draudſes, kura tobrihd bij bes mahzitaja; wini wehlejās, lai es uſnemotees amatu winau draudſe. Tā kā man nebij zeribas, "Ausſtrumu" atjaunot, tad es wineem apſolijos, uſ to Matiſchu konwents mani weenbalſigi eeweheleja par ſawu mahzitaju. Tik weenkaħrſchi noriſinajās ſchī, par ſewi weenkaħrſchā leeta, gar kuru Eglits man leek lozitees kā ſpihgſtulim un mainit pahrleezibu no weenās puſes uſ otru dehk maiſes kumofa, bes kura es nebiju ari Pelitēs. Tikai nahkamā gadā, kur iſrahdijs, kā Pelites newareja tilt apſaimneelotas no

Matischeem, es winas pahrdewu. — Waj 1908. (ne 1910.) gadā Juris Kalnīšch ir strahdajis praeſch manas aizinaſcha-
nas uſ Weetalwu, ūkaidri nesinu, bet eespebjams tas ir. Juris
Kalnīšch jau toreis ūaprata manus politiſlos uſskatus neſa-
lihdsinami labak, nekā wehſturneeks Eglits preezpađfmit gadus
wehlat. Tāpat naw neeſpebjams, ka es 1906. gada pawaſari
buhtu ehdis Eglischa dſihwolli agrinās ūmenes, ja to pawaſari
nem ūtiri pawehlu un ūmenes ūtiri agras. Bet ūtiri ne-
tizams man iſleekas Viktoris Eglischa ūtahſts, ka es eſot toreis
noschehlojis ſawu „eeschanu pret laikmetu“. Toreis, tāl katra
jauna deena un katra rewoluzionaru prozeſe, kā ari wehl mel-
nās mahju weetas rābdijs, kā toreisejās rewoluzijas ūpehlu
un neſpehlu, kā ari winas warbuhtejos iſnahklumus es biju
pareiſaki apſwehris, nekā Eglits ar wiſam ſawam ūmenem.
Efaws gan eſot pahrdewis ſawu pirmo ūtibū par lehtſchu
wiruunu, bet ka es ſawu prahta pirmo ūtibū buhtu pahrdewis
par agrinām ūmenem — es nesinu, waj es toreis teeschan
buhtu bijis til iſſalgis?

Tā manu aifeeſchanu uſ Matischeem, kā ari uſ Kalsnawu,
Eglits abas reiſes noleek uſ nepareiſu gadu, pirmo par weenu,
otro par diwi gadi par wehlu. Neveens no wina nebij pra-
fijs nedjs pareiſos, nedjs nepareiſos ūkaitlus. Tāpat nepareiſi
winasch datē manu muischu nomaschanu, uſdod nepareiſu muis-
chu ūkaitu un noſaulumus. Ar nopeetnu ſeju wiſasch ūtahſta
pa auſu galam dſirdetas tenkas — gan piſnigi newainigas,
gan ari taħdas, kuras prahtigs ūlweks bes pahrbauditeem pee-
rahdijumeem tablak nemaj nelaisch — par manu dſihwi Kals-
nawā, par mahju pirkſchanu, par manu zibku pret leelineekeem,
par manu apzeetinaschanu, aifweſchanu, iſbehgſchanu, dſeljs
pirkſchanu, par Semes Padomi, Semneeku Šaweenibū, Sem-
turū longresu, Latvijas dibinaschanu, manu ūtaiſchanu pahr
fronti, par manu kabinetu, Rīgas, Zehsu un Bermonda ū-
jam ... Aitkal Eglits ſin wiſu un gandribs wiſu nepareiſi.
Bet tā kā ſhee jautajumi drihs tiks noſkaidroti zitā zelā, tad
pee wiſas ūchā garās pawirſchibū un nepateeſibū wirtenes
wairak negribu uſkawet juhſu uſmanibu. Kā wiſrupjakās klub-
das peemineſchu titai, kā 1918. gada rudeni Rīga netika no-
turets nekahds Semneeku Šaweenibas Kongresss, kā Semneeku
Kongresa programma tika iſſtrahdata jau 1917. gadā, kā mani
trihs dehli — zeturtais wehl bij bebrns — un es pats nebubt
neignorejām Kālpaka bataljonu, kura ūtai wiſi trihs deeneja
no wina iſzelschanās lihds Rīgas atſwabinaschanai, kā nedjs ar

Winnigu, neds ar Noski man nekad naw bijuſi nekahda neds teescha, neds neteescha fatikschchanas, ka Ullmanim tika pefolitas ne 4, bet septinas weetas, ne Needras, bet Ullmara kabinetā, ka Needra Leepajā preelsch saweem draugeem (ne preelsch se-wis pascha) no Ullmara prafija tikai w e e n u w e e n i g u weetu kabinetā, ka Needra naw lizis arestet ne Semgali, neds Biti, ka Bermondts naw issludinajis neweenu Needras saral-stitu proklamaziju, ka Needra naw dewis sawu stilu un domu gaitu nekahdeem ihsteem latweeschu draugeem dobelneekem. Bet te jau Eglits wairs neraksta sawus „pebtijumus“ bet meerigi plantchojās par „Brihwās Semes“ wiltojumeem.

Tak te mebs nonabkam pee galwenas leetas, kadehl es esmu usrakstijis ſcho atbildi us Wiltora Eglischa ſinam par manu dſihwi. Esmu juhs nogurdinajis uſſkaitidams labi ja puſi no wiſam kluhdam un nevateeſibam, ko Eglits ir peelaidis ſawā apzerejumā par manu dſihwi. Man ir pilniga teesiba teilt, ka ta nemas naø mana dſihwe, par kuru wiaſch raksta. Bet tad tomehr wehl paleek neatbildets tas jautajums: k a - d e l w i a ſ c h t o w i ſ u d a r a ?

Ir gandribſ katrā pagasta, it ihpaſchi ſtarp pawezakām ſeeveetem, tahdas, kurām naw leelaka preela, kā iſneſat wiſa-das jaunakās ſinas un tenkas no mabjas us mahju. Tas wiñām tā eedſimts, tas tā wiñu dabā. Warbuht wiñās iſne-kojās neismantotas, leelas dſejnezziskas waj pehtnezziskas gara-dahwanas. Pagasta eedſihwotajeem ſchahdas weetejās deenass-lapaž gan ir par leelu kruſtu; zil daschu bruhetes pahri wiñas ir iſſaukuſchas, zil laulibas iſpostijuschas, zil kaimikus falai-duschas naidā, zil dauds neſlawas ſazehluſchas weenam, otram zilwekam, bet pret wiñām ſahku naw . . . wiñas ir ween pa-gastam jažeefch kā ſobu-ſahves. Sa w u ſobu war iſraut, bet kā lai iſrauj p a g a ſt a zauro ſobu?

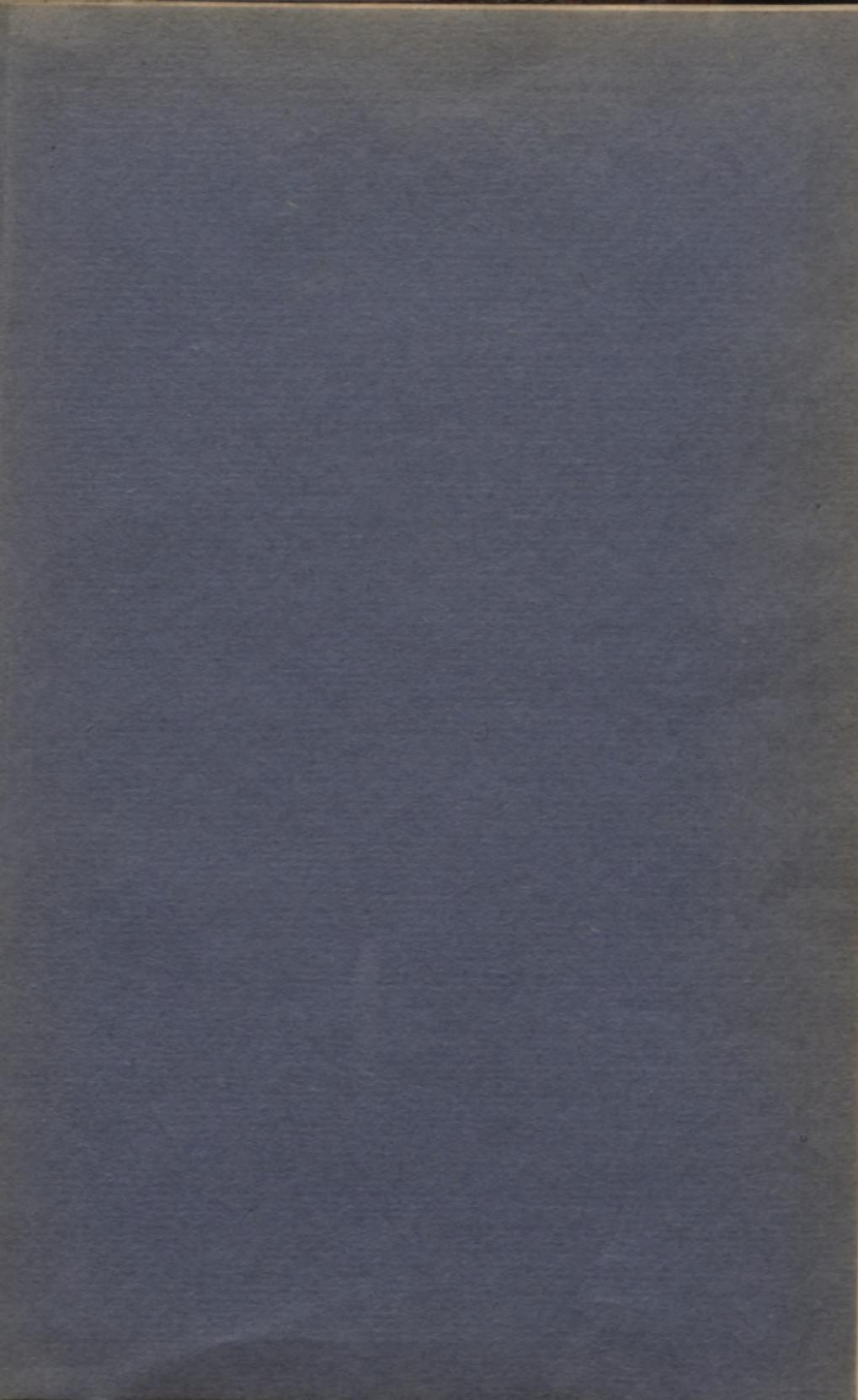
Sauri ſchleſtidams Eglischa ſawahlto plahpu un nepa-teefibu krahjumu, es few wairakkahrt uſſtahdiju jautajumu, waj ari Eglits naw eerindojams ſtarp ſhām wālodu neſatajam, tikai ar to ſtarpibu, ka wiña darbibas apjoms aptwer wiſu Latviju, famehr wiña amata mahſas aprobeſchojas ar pagasta robescham? Tas tad to neſlawu, ko Eglits man un maneem tuveneekem, gan dſihweem, gan miruſcheem, zel, tad gan ne-groſſitu un nemaſinatu; bet tas atlautu man us Egliti ſkatitees ar lihdszeetibu kā us neſpebzigu dwehſeli, kurā gan ir dſinellis us pehtifchanu un aitkeļoſchanu, bet naw ſpehka, pazelt peh-

tischchanu pahri wissinibai pa ausu galam un attehloschanu —
pahri par walodu isnefeschchanu.

Bet tuvak eedsklinotees Eglischa rakstā man bij no schi
pawirschā spreedula jaatskās. Ja es runaju par to, ka da-
schos pagastos seewinas nesā plahvas, tad tas nebij gluschi
pareisi teilsts: ihstenibā tenkas nesā schās sawas praveetes.
Seewinas atlaujas ar baudijumu schim tenku wilnimi kā pel-
detajs karstā deenā tekoscham uhdenum, weenalga, us kuru
krastu straume wiku isnesis. Eglits turpretim ir peelihdsinams
peldetajam plahpu eserā, kur sch patur azis sinamu mehrki, wiensch
fin, us kureem krassteem wiensch grib ispeldet. Wisa wina, gan-
drihs ūmits lapas puses beesā broschura, ir farakstita un wifas
wina sakrahtās tenkas un wiltojumi ir peemehroti weenam
weenigam usdewumām, ko Eglits pats nepahrprotami isteiz un
formule broschuras 33. lapas pusē. Eglischa nodoms, aprakstot
Andreewu Needru wina dīhwē un darbos, ir tas: peerahdit,
ka Needra ir bishstams un nelabojams Latvijas eenaidneeks,
kuru nedrihls Latvijā wehl laist eelschā, lai wiensch nejaultos
jaunajā walsts darbā.

L. 5000.

Dailkrastneezibas Tautas Biblioteka:

Paraleli ar „P. L. Bibl.“ Rom./Sab. „Astra“ ushab-
lnst ari „Dailkrastneezibas Tautas Bibliotelas“ isdovschau, kura
isnahk burtnizās no 2—4 drukas lolschnu leelumā un sneegs
kā originaldarbus, tā tulkojumus is fiveschu tautu jaunakās litera-
turās, dodama, pehz eespehjas preelschroku muhsu paschu ral-
neeleem, resp. winu izfilus darbeem, galvenā kohrtā beletristikai,
bet ari kritisī—biografiseem apzerejumeem un monografijam.

Wajadība pehz plaschakaš, leetpratigi waditas grahmat-
apgahdneezibas Leepajā bij sen sajuhtama un tagad nodibinotees
min. isdewneezibai („Astra“), kura sawas gaitas ushahlusi wisai
plaschā stilā, ta ir apmeerinata. Jauna isdewneeziba-apgahdne-
ziba nodomajuši darboees divos wirseenos, isdodama „Politisko
Tautas Biblioteku“ un „Dailkrastneezibas Biblioteku“. Tahdā
kahrtā jauna isdewneeziba spehs iswehrstees par usnehmumu,
kursch aplaspos netik weetejās wajadības, bet darboees Vislat-
wijas maschtabā. („Kurs. B.“ 14. 3. 24.)

Jauna isdewneeziba sem firmas „Astra“ nodibinajušēs
Leepajā, kas jaatsihmē kā weens no leelakeem sasneegumeem grah-
matneezibā Leepajā. („P.“, 22. 3. 24.)

Dailkrastneezibas Tautas Biblioteka:

Nr. 1. Haralbs Elbgasts. Pee filā besdibena. (Mo-
weles.) Malsā 25 rbt.

Nr. 2—3. Janschewitsis, (rom. „Osimtene“ au-
tors.) Bogatā īschahpina dehls. Tehlojums is „Latvijas ma-
leenās. Pirmā dala: Kā bagatā īschahpina dehls prezejās.
(Atrodas druktā.)

Nr. 4. Ambreeiws Neebra, „Osihwaais mironis“ (Alt-
bilde Wiltoram Eglitim). Malsā 25 rbt.

Nr. 5. Haralbs Elbgasts. Mirstoschais gulbis. (Bi-
nowelu zilla „Nahwes un ahrprahla walstibā“). (Sag.)

Dailkrastneezibas Tautas Biblioteka
dabujama wisos labalos grahmatu weikalos, awischi lioslos un
waitumā pee:

O. Seltina gr. tirg. Rīgā, Terbatas eelā 20,
kā ari pee isdeweja:

Romanditsabeedriba „Astra“, Leepajā

Leelā eelā 15. Pasta skapitis 25.

Pa pastu, teeschi no isdew. Israkstot Nr. 4 gena R. 27.— (54 šnt.)
(Var eehublit ari pastmarķās).

L. 5005.

M. O. A.

1926

10

AUG. 1926

1.20

L 1,-1

Scn. 1

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309035199